

Oikeusministeriö

1/3

oikeusministerio@om.fi

Viite:

Oikeusministeriön lausuntopyyntö 10.3.2014, (OM/4/32/2006)

Asia:

Luonnos hallituksen esitykseksi vakuutuslainsäädännön muuttamisesta

Lausuntopyyntö

Oikeusministeriössä on valmisteltu virkatyönä luonnos hallituksen esitykseksi vakuutuslainsäädännön muuttamisesta. Luonnoksen perustana on vakuutuslainsäädännön toiminnan kehittämistyöryhmän mietintö (Työryhmämietintö 2009:10) sekä työryhmän ehdotusten ja niistä saatujen lausuntojen pohjalta valmisteltu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutuslainsäädännön muuttamisesta (HE 281/2010), joka raukesi eduskunnassa huhtikuussa 2011.

Nyt kyseessä oleva luonnos on osin samansisältöinen kuin aiemmin rauennut hallituksen esitys. Työoloja, yritystoimintaa ja sotilasvamma-asioita tuntevien sivutoimisten jäsenten ratkaisukokoonpanoihin osallistumisen vähentämisestä on kuitenkin tässä luonnoksessa luovuttu muilta osin kuin yhden jäsenen kokoonpanossa käsiteltäväksi esitettyjen asioiden osalta.

Niin ikään esittelijän kelpoisuutta toimia jäsenenä koskevaa kysymystä ei ole tarkoituksenmukaista käsitellä tässä yhteydessä, koska asia on kaikkien tuomioistuinten osalta käsiteltävänä tuomioistuinlakityöryhmässä.

Oikeusministeriölle on myös tehty ehdotus siitä, että vakuutuslainsäädännön perustettaisiin päätöksen ylläpitäjän virka. Tätä koskevia säännöksiä ei ole otettu tässä vaiheessa mukaan luonnokseen.

Yleistä

Olen 13.11.2009 antanut lausunnon vakuutuslainsäädännön toiminnan kehittämistyöryhmän mietinnöstä (dnro OKV/44/20/2009) ja 30.9.2010 lausunnon sittemmin rauenneesta hallituksen esityksestä (dnro OKV/35/20/2010). Viittaan aikaisempiin lausuntoihini ja niissä esitettyihin kannanottoihin ja yleisesti pidän nyt kyseessä olevaa vakuutuslainsäädännön muutosesitystä kannatettavana ja oikeasuuntaisena.

Luonnoksessa on ehdotukset yhden tuomarin kokoonpanosta, yhden tuomarin ja lääkärijäsenen kokoonpanosta, täysistunnon kokoonpanon keventämisestä ja muodollisista istunnoista luopumisesta yksimielisissä asioissa. Nämä muutokset voivat nähdäkseni muutosesityksen tavoitteiden mukaisesti yksinkertaistaa ja nopeuttaa asioiden käsittelyä vakuutusosoikeudessa vaarantamatta kuitenkaan muutoksenhakijan oikeusturvaa.

Säännöksistä lisäselvityksen vastaanottamisen rajoittamisesta asian ratkaisupäivään, asian käsittelystä tiedottamisesta valittajalle ja suullisen käsittelyn toimittamista koskevan säännöksen täsmentämisestä minulla ei ole huomautettavaa.

Siirtyminen avoimeen hakuun lääkärijäsenten ja vakuutusosoikeuden asiantuntijalääkäreiden nimittämismenettelyssä sekä nimittämismenettelyyn liitettävä tuomareiden nimittämismenettelyä vastaava sidonnaisuuksien ilmoittaminen ovat selkeitä parannuksia ja lisäävät vakuutusosoikeuden toiminnan avoimuutta. Samanlaisen sidonnaisuusselvityksen vaatiminen myös muilta sivutoimisilta jäseniltä ja heidän varajäseniltään on välttämätöntä ja niin ikään lisää vakuutusosoikeuden toiminnan läpinäkyvyyttä.

Eräitä kannanottoja

Vakuutusosoikeuslakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 a §, jossa säädetään vakuutusosoikeuden asiantuntijalääkäreistä, joilta vakuutusosoikeus voi tarvittaessa pyytää asiantuntijalääkärilausunnon.

Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tarkoituksena on merkittävästi lisätä asianosaisjulkisten asiantuntijalääkärilausuntojen käyttöä vakuutusosoikeuden lääketieteellisen arviointimenettelyn vuorovaikutteisuuden ja läpinäkyvyyden lisäämiseksi. Vakuutusosoikeuden asiantuntijalääkärin lausunto pyydetäisiin asioissa, joissa on huomattavan suuri merkitys yksityiselle asianosaiselle. Samoin meneteltäisiin asioissa, joissa esitetty lääketieteellinen näyttö on ristiriitaista tai tulkinnanvaraista. Edelleen vakuutusosoikeuden asiantuntijalääkärin lausunto pyydetäisiin asioissa, joissa on esitetty poikkeuksellisen laadukas, mutta vakiintuneen korvauskäytännön vastainen selvitys. Asiantuntijalääkärin lausunto pyydetäisiin kaikissa muissakin lääketieteellisissä asioissa, joissa voidaan arvioida oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen sitä edellyttävän.

Viitataan tältä osin 30.9.2010 antamaani lausuntoon, jossa olen esittänyt harkittavaksi, tulisiko laissa säätää tarkemmin asioista, joissa asiantuntijalääkärin lausunnon pyydetäisiin, eikä vain todeta näitä asioita perusteluissa. Kuten olen aiemmin todennut, asiantuntijalääkärin lausunnon pyytämällä tai pyytämättä jättämällä saattaa olla suuri merkitys valittajan kannalta. Asiantuntijalääkärilausunnon pyytämistä ehdotetaan nyt säädettäväksi laissa, mikä on kannatettavaa. Säännös on tosin varsin avoin ”tarvittaessa”. Esityksen perusteluissa on esitetty esimerkkejä tilanteista, joissa lausuntoa voitaisiin tarvita. Olisi vielä harkittava, olisiko säännöksen informatiivisuuden ja ohjausvaikutuksen kannalta syytä mainita vaikka esimerkinomaisesti näitä tilanteita itse säännöksessä.

Voimassa olevan lain mukaan lääkärijäsenen on oltava laillistettu lääkäri. Ehdotuksen mukaan sama vaatimus koskisi myös vakuutusosoikeuden asiantuntijalääkäreitä. Laki ei asettaisi lääkärijäsenelle vaatimukseksi perehtyneisyyttä vakuutuslääketieteeseen. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakuntaa koskevassa sääntelyssä on tätä koskeva vaatimus, mutta se on tulkinnanvarainen. Olen kiinnittänyt sosiaali- ja terveysministeriön huomiota siihen, ja ministeriö on luvannut asiaa selkeyttää. Työeläkeasiain muutoksenhakulautakunnassa tämä näyttäisi olevan kelpoisuusvaatimuksena, mutta lautakunta on tehnyt sosiaali- ja terveysministeriölle esityksen vaatimuksen poistamisesta. Sosiaali- ja terveysministeriön työryhmä taas on korostanut ylipäänsä

OIKEUSKANSLERINVIRASTO

---

vakuutuslääketieteellisen perehtyneisyyden lisäämisen tarvetta sekä lääkärikoulutuksessa että lääkärikunnassa.

Sääntely on siis vaihtelevaa ja tulkinnanvaraistakin. Ei myöskään näytä johdonmukaiselta, jos vakuutuslääketieteellisiä asioita käsittelevissä eri muutoksenhakuelimessä edellytettäisiin vaihtelevasti erilaista asiantuntemusta tai ettei vakuutuslääketieteellistä osaamista edellytettäisi ollenkaan. Pätevyysvaatimusta koskevaa sääntelyä tulisi siis kokonaisuudessaan selkeyttää ja harkita, pitäisikö vakuutusosoikeuden lääkärijäsenen ja asiantuntijalääkäriin pätevyysvaatimukseen lisätä myös perehtyneisyys vakuutuslääketieteeseen.

Ehdotusta päätoimisen yllilääkäriin viran perustamisesta vakuutusosoikeuteen voi pitää paitsi lääketieteellisen, mutta myös vakuutuslääketieteellisen asiantuntemuksen saatavuuden kannalta perusteltuna. On kuitenkin syytä kysyä, onko järjestely riittävä ottaen huomioon vakuutuslääketieteellisen kysymyksen tavanomaisuus vakuutusosoikeuden käsittelemissä asioissa.

Olen aiemmissa lausunnoissani esittänyt myös muiden sivutoimisten jäsenten kuin lääkärijäsenten nimittämismenettelyssä siirtymistä avoimeen hakumenettelyyn. Tämä ei nyt käsillä olevan luonnoksessa ole toteutumassa, mitä pidän valitettavana. Viittaan aikaisemmin esittämiini kannanottoihin ja perusteluihin siitä, miksi näidenkin jäsenten nimittäminen käsitykseni mukaan olisi parempi toteuttaa avoimessa hakumenettelyssä. Olen perustellut asiaa sillä, että avoin hakumenettely turvaisi paremmin tuomioistuimen riippumattomuutta ja asiantuntemusta. Etujärjestöjen ehdokkailla on luonnollisesti tehtävän vaatimaa asiantuntemusta, mutta tällaista asiantuntemusta saattaa olla löydettävissä muualtakin. Avoimella hakumenettelyllä olisi mahdollista siten päätyä vakuutusosoikeuden työn kannalta parhaisiin asiantuntijoihin.

Nyt kyseessä olevassa luonnoksessa hallituksen esitykseksi on rauenneesta hallituksen esityksestä poiketen luovuttu työoloja, yritystoimintaa ja sotilasvamma-asioista tuntevien sivutoimisten jäsenten ratkaisukokoonpanoihin osallistumisen vähentämisestä. Pidän tätäkin valitettavana, koska viisijäsenisten ratkaisukokoonpanojen keventäminen kolmijäseniksi tarkkaan määritellyissä asioissa saattaisi nopeuttaa asioiden käsittelyä kuitenkin vaarantamatta valittajan oikeusturvaa. Asiantuntijaedustuksen edellyttäminen laajasti eri etuusryhmissä riippumatta asian oikeudellisesta luonteesta viittaa ikävästi näiden asioiden intressiluonteisuuteen, joka on lainkäytölle vieras piirre.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen

OIKEUSKANSLERINVIRASTO
